

પ્રવચન નં. ૧૭૭, શ્લોક--૨૬૨, ગાથા-૧૫૨-૧૫૩, ગુરુવાર, જ્યેષ્ઠ વદ ૧૩,
તા.૧૦-૦૭-૮૦

‘નિયમસાર’ ૧૫૨-ગાથા. એની ટીકા. અધિકાર આવશ્યકનો છે. પરમ આવશ્યક-જરૂરનું કરવાનું શું? આત્માને જરૂરનું કરવાનું શું? જરૂરનું કરવાનું એ કે આનંદસ્વરૂપ આત્મા એમાં લીન થવું તે કરવાનું. આ છે. બાકી બધી વાતું. આવશ્યક-જરૂરનું એને જરૂરિયાતનું કરવાનું હોય તો તે ચિદાનંદ પંચમપારિણામિક સ્વભાવભાવ અતીન્દ્રિય આનંદ અને અતીન્દ્રિય જ્ઞાનનો સાગર છે એમાં દષ્ટિ કરીને લીન થવું. જાણપણું ઓછુંવતું હોય એની વિશેષ વાત નથી. એટલે કહે છે કે ‘અહીં પરમ વીતરાગ ચારિત્રમાં...’ વ્યવહારચારિત્ર તો રાગનું કારણ છે. એટલે એની વાત લીધી નથી. વ્યવહાર જે ક્રિયાકાંડ, પંચમહાવ્રત એ તો રાગ છે. અહીં તો પરમ વીતરાગ ચારિત્ર. આહાહા...! સ્વરૂપ આનંદ, જ્ઞાન અને શાંતિથી ભરેલો ભગવાન છે આત્મા, એમાં રમવું, અનુભવ દષ્ટિ પહેલી કરી હોય ત્યારે પછી તેમાં રમવું, લીન થવું. એ ‘ચારિત્રમાં સ્થિત પરમ તપોધનનું આ સ્વરૂપ કહ્યું છે.’ આહાહા...!

‘જેણે ઐહિક વ્યાપાર (સાંસારિક કાર્યો) તજેલ છે...’ બહારનો વેપાર એટલે બહારની ક્રિયાઓ ઉપરથી લક્ષ છોડી દીધું છે. એ બહારની ક્રિયા છોડી દીધી છે. આહાહા...! ‘એવો જે સાક્ષાત્ અપુનર્ભવનો (મોક્ષનો) અભિલાષી મહામુમુક્ષુ...’ ક્ષાયિકની વાત છે ને? ‘સકળ ઇન્દ્રિયવ્યાપારને છોડ્યો હોવાથી...’ પાંચેય ઇન્દ્રિયનો વેપાર છૂટી ગયો. એ વિના ચારિત્ર હોતું નથી. આહાહા...! સમ્યગ્દર્શન પણ પાંચેય ઇન્દ્રિયનો વેપાર છૂટીને અંતર દષ્ટિ અનુભવ થાય, એ ઉપરાંત પાંચ ઇન્દ્રિય તરફનું વલણ છે એ પણ છૂટીને અંતરમાં રમણતા થાય એનું નામ ચારિત્ર છે. આહાહા...!

‘સકળ ઇન્દ્રિયવ્યાપારને છોડ્યો...’ પાંચેય ઇન્દ્રિયનો, મનનો વેપાર છોડ્યો છે. આહાહા...! ‘નિશ્ચય-પ્રતિક્રમણાદિ સત્ક્રિયાને કરતો સ્થિત છે...’ ઝીણી વાત છે જરી. નિશ્ચય પ્રતિક્રમણ પ્રત્યાખ્યાન એટલે આત્મા આનંદ ને જ્ઞાન ને વીતરાગમૂર્તિ છે, એવું જે આત્મદળ વીતરાગી, એમાં સ્થિરતારૂપી સત્ક્રિયા છે. એ ક્રિયા. એ ક્રિયા તે મોક્ષનું કારણ છે. બહારની ક્રિયાકાંડો જે છે એ કાંઈ મોક્ષનું કારણ નથી. આહાહા...! ‘પ્રતિક્રમણાદિ...’ બધું લીધું છે ને? પ્રતિક્રમણ, પ્રત્યાખ્યાન, આલોચના આદિ ‘સત્ક્રિયાને કરતો સ્થિત છે...’ આ સત્ક્રિયા. રાગમાં રહેવું એ અસત્ ક્રિયા છે. આહાહા...? આદિ સત્ક્રિયાને કરતો સ્થિત. આ સત્ક્રિયા. રાગમાં રહેવું એ અસત્ક્રિયા છે. આહાહા...! અશુભરાગ તો અસત્ છે પણ શુભરાગ પણ અસત્ છે. આહાહા...! સત્ક્રિયાને કરતો. અહીં ‘કરતો સ્થિત...’ કહ્યું છે. સત્ક્રિયાને કરે છે એમ સિદ્ધ કર્યું છે. આહાહા...!

આનંદસ્વરૂપ જ્ઞાયકભાવ ત્રિકાળી પરિપૂર્ણ શુદ્ધ ચૈતન્ય ધાતુ. નિર્માણાનંદ પૂર્ણ પરમાત્મા જ આત્મા છે. એ આત્મસ્વરૂપ-પરમાત્મસ્વરૂપમાં સ્થિર થવું એ સત્ક્રિયા છે. એમાં સ્થિર થવું એ સત્ક્રિયા છે. આહાહા..! આ પાંચમાઆરામાં આવા કાળમાં આવી ક્રિયા.. માર્ગ તો આ છે. પાંચમો આરો હોય કે ચોથો આરો હોય. અંતર આનંદસ્વરૂપ ભગવાન જ્ઞાનમૂર્તિ પ્રજ્ઞાબ્રહ્મ. ખરેખર તો એ ત્રિકાળી ચારિત્રની મૂર્તિ છે. એ ત્રિકાળી ચારિત્રમૂર્તિ છે તેમાં પર્યાયમાં ચારિત્ર કરવું. જ્ઞાન ત્રિકાળી છે તેમાં એકાગ્ર થવું એ જ્ઞાન. દર્શન ત્રિકાળી છે એમાં એકાગ્ર થવું તે શ્રદ્ધા, ચારિત્ર ત્રિકાળી અકષાયભાવ તેમાં સ્થિર થવું તે ચારિત્ર. આવી વાત છે. અહીં તો બહારથી માની બેઠા, આ કર્યું ને આ કર્યું ને આ કર્યું. આહાહા..!

‘પ્રતિક્રમણાદિ સત્ક્રિયાને કરતો સ્થિત છે...’ અંતર આત્મામાં, અતીન્દ્રિય આનંદમાં અંદર મસ્ત થઈ ગયો છે. આહાહા..! એને અહીંયાં ચારિત્ર કહે છે. મહાવ્રતના પરિણામ અને એ બધી ક્રિયાકાંડ એ ચારિત્ર નથી. એ બધું અચારિત્ર છે, સંસાર છે. આહાહા..! ગજબ વાત છે. અહીં તો કાંઈક વ્રત પાળે અને આ કર્યું.. આ કર્યું (એટલે થઈ ગયું) ચારિત્ર. ચારિત્રની વ્યાખ્યા આકરી છે. અંદર ચારિત્ર અકષાય નામનો ત્રિકાળી ગુણ છે એમાં એકાગ્ર થવું. એકલા ગુણને લક્ષમાં જુદો પાડીને નહિ. અભેદ સ્વરૂપમાં જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, આનંદ (આદિ) અનંતગુણ છે. એ અનંતગુણમાં એકસાથે દષ્ટિમાં અનુભવ સહિત અંદર સ્થિરતા થવી તેનું નામ સત્ક્રિયા એટલે ચારિત્ર છે. આ ચારિત્રની વ્યાખ્યા. આ તો એકાંત (લાગે). ચારિત્ર કોઈ દિ’ સાંભળ્યું ન હોય. આ તો મહાવ્રત પાળ્યા, બાયડી છોડી, છોકરા છોડ્યા, દુકાન છોડી માટે ચારિત્ર (થઈ ગયું). એ ચારિત્ર-ફારિત્ર નથી. આહાહા..! જેણે પાંચેય ઇન્દ્રિયનો વેપાર છોડ્યો છે અને અણિન્દ્રિયનો આત્મામાં અંદર લીનતાનો વેપાર કર્યો છે એને અહીંયાં ચારિત્ર કહેવામાં આવે છે. આહાહા..! આવી વાત છે.

‘સત્ક્રિયાને કરતો સ્થિત છે (અર્થાત્ નિરંતર કરે છે),...’ આહાહા..! જેમ નિરંતર આત્મા નિરંતર છે, એના ગુણો પણ નિરંતર છે. તેમાં સ્થિરતા પણ નિરંતર કરે એને ચારિત્ર કહે છે. આહાહા..! અત્યારે તો આવી ચારિત્રની વ્યાખ્યા સાંભળવી કઠણ પડે. ચારિત્ર તો છે ક્યાં? ‘(નિરંતર કરે છે)’. સ્વરૂપમાં પ્રતિક્રમણ, પ્રત્યાખ્યાન, આલોચના. દષ્ટિ સ્વરૂપ તરફ હોવાથી તેના તરફમાં લીનતાની સ્થિરતા એને અહીંયાં ચારિત્ર નિત્ય કરે છે એ સત્ક્રિયા. એ સત્ક્રિયા કહેવામાં આવે છે. આહાહા..! જુઓ! આવ્યું કે નહિ? સત્ક્રિયા છે કે નહિ? એ જ વાત કરી હતી. (સંવત) ૧૯૯૦ની સાલમાં. ઓલા કહે ‘જ્ઞાન ક્રિયાભ્યામ મોક્ષ.’ શાસ્ત્રનું જ્ઞાન અને પંચમહાવ્રતની ક્રિયા એ બે (એટલે) મોક્ષ. કીધું, બેય ખોટી વાત છે. ‘ગુલાબચંદજી’ ‘રતનચંદજી’ના ગુરુ. ત્યારે ‘જ્ઞાન ક્રિયાભ્યામ મોક્ષ’ કહ્યું છે ને? કીધું, જ્ઞાન તે આત્મજ્ઞાન. શાસ્ત્રજ્ઞાન પણ નહિ. શાસ્ત્રજ્ઞાન એ વિકલ્પ છે. આહાહા..!

આત્માનું જ્ઞાન અંદર આનંદસ્વરૂપનું ભાન, નિર્વિકલ્પ આનંદની શ્રદ્ધા અને જ્ઞાન એમાં-

સ્વરૂપમાં સ્થિર થવું તેનું (નામ) ચારિત્ર કહેવાય છે. એ ક્રિયા, એ સત્ક્રિયા. આત્માનું જ્ઞાન તે જ્ઞાન અને અંદર સ્થિર થાવું તે સત્ક્રિયા. એ જ્ઞાન ક્રિયાભ્યામ મોક્ષ. શાસ્ત્રનું જ્ઞાન અને પંચમહાવ્રતની લૌકિક ક્રિયા એ કોઈ મોક્ષમાર્ગ નથી. આહાહા...! શાસ્ત્રજ્ઞાન અનંતવાર કર્યા. અગિયાર અંગ અને નવ પૂર્વ અનંતવાર ભણ્યો છે. આહાહા...! આત્મજ્ઞાન અને આત્મચારિત્ર ઝીણી વાત છે.

‘તે પરમ તપોધન...’ એ તપશ્ચર્યા છે. આનંદસ્વરૂપમાં લીનતા તેનું નામ તપોધન. તપરૂપી એને ધન છે. અજ્ઞાનીને ધૂળનું ધન છે. પૈસાની ધૂળ. જ્ઞાનીને અંતર આનંદમાં આનંદનો અનુભવ, જ્ઞાનની એકાગ્રતા, શાંતિની વ્યક્ત પ્રગટતા, વીતરાગતાનો અનુભવ એ તેનું ધન છે, એ એનો વૈભવ છે. ‘તે પરમ તપોધન તે કારણે નિજસ્વરૂપવિશ્રાંતિલક્ષણ પરમવીતરાગ ચારિત્રમાં સ્થિત છે...’ આહાહા...! નિજ સ્વરૂપ ત્રિકાળી જે આનંદ સનાતન સત્ય ત્રિકાળી ધ્રુવ, એવા સ્વરૂપનું એમાં વિશ્રાંતિલક્ષણ. એમાં ઠરે છે, વિશ્રાંતિ લે છે. આહાહા...! ‘નિજસ્વરૂપવિશ્રાંતિલક્ષણ પરમવીતરાગ ચારિત્રમાં સ્થિત છે...’ નિજસ્વરૂપવિશ્રાંતિલક્ષણ. આહાહા...! નિજ આનંદસ્વરૂપ, એમાં વિશ્રાંતિલક્ષણ. ત્યાં આસન લગાવીને ઠરી જવું એ વિશ્રાંતિલક્ષણ. ‘પરમવીતરાગ ચારિત્રમાં સ્થિત છે...’ આહાહા...!

‘(અર્થાત્ તે પરમ શ્રમણ,...)’ પરમ સાધુ ચારિત્રવંત ‘(નિશ્ચયપ્રતિક્રમણાદિ નિશ્ચયચારિત્રમાં સ્થિત હોવાને લીધે, જેનું લક્ષણ નિજ સ્વરૂપમાં વિશ્રાંતિ છે...)’ આહાહા...! કહે છે કે એ ક્રિયા કેવી? એ ક્રિયાને શું કહેવું? સામાયિક, પ્રતિક્રમણ, પરચ્યાણ, સંવર, નિર્જરા એ ક્રિયાને કહેવું શું? કે નિજ સ્વરૂપમાં વિશ્રાંતિ છે ઇ. આહાહા...! ‘ધીયા’ ! ભક્તિ-બક્તિ, પૂજા ને મંદિર બનાવે એનાથી કાંઈ કલ્યાણ નથી, એમ કહે છે. આવે, શુભભાવ આવે. હોય ખરો, પણ એ કોઈ મોક્ષનું કારણ નથી. આહાહા...! એનો નિષેધ છે એ ભાવ આવે ખરો. વીતરાગ પૂજા, દર્શન(નો ભાવ આવે) પણ એ અશુભથી બચવા પૂરતો આવે. પણ એ પોતે ધર્મ અને સંવર, નિર્જરા નહિ. આહાહા...! એ ધર્મ નહિ. ગમે તેવા લાખ-બે લાખ (ખર્ચા નાખે). આ કીધું ને અહીં ‘આઙ્કિકા’માં? ૨૨ લાખનું મંદિર કરવાના છે. પહેલા પંદર લાખનું કરવાના હતા પણ અમે ત્યાં ગયા પછી ૬૦ લાખ ભેગા કર્યા. ૬૦ લાખ! ‘આઙ્કિકા’ ‘નાઈરોબી’. બાવીસ લાખનું તો મંદિર બનાવવાના છે. એના ઉપર આ બધું કરશે ને શોભા? કીધું, ધર્મ નથી. ધ્યાન રાખજો. એ શુભભાવમાં એવું નિમિત્ત તરફ લક્ષ જાય છે. આહાહા...! ૬૦ લાખ ભેગા કર્યા. ૬૦ લાખ શું પાંચ કરોડ કરે નહિ, સાંઈઠ કરોડ કરે નહિ. એમાં ધર્મ છે. એ વાપરતા ધર્મ થશે (એ વાત નથી). ‘શાંતિભાઈ’! પૈસો વાપરતા ધર્મ ન થાય?

મુમુક્ષુ :- પહેલા તો માન્યું હતું.

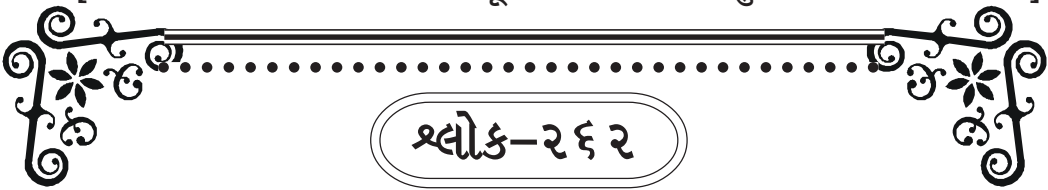
ઉત્તર :- એ અહીં કહે છે. ‘નિજસ્વરૂપવિશ્રાંતિ...’ આહાહા...! ‘નિશ્ચયપ્રતિક્રમણાદિ નિશ્ચયચારિત્રમાં સ્થિત હોવાને લીધે, જેનું લક્ષણ નિજ સ્વરૂપમાં વિશ્રાંતિ છે...’ આહાહા...!

સંસારનો પુણ્ય અને પાપનો થાક જ્યાં ઉતરી જાય. પુણ્ય અને શુભ-અશુભભાવ બેય થાક, બેય બંધન અને બેય ઝેર (છે). અમૃતસાગરનો ભરેલો ભગવાન, એમાં વિશ્રાંતિ લેવી. આહાહા...! ત્યાં બેસવું, બેઠકનું સ્થાન કરવું એ વિશ્રાંતિ. આહાહા...! ‘નિજ સ્વરૂપમાં વિશ્રાંતિ છે...’ આહાહા...! ક્યાં દેહથી પાર, વાણીથી પાર, દયા-દાનના વિકલ્પથી, રાગથી પાર. હું ચૈતન્ય છું અને અખંડ છું એવો જે વિકલ્પ છે એનાથી પણ પાર. આહાહા...!

રાત્રે કહ્યું હતું ને? હું જ્ઞાયક છું, અખંડ શુદ્ધ છું એ પણ એક વિકલ્પ છે, રાગ છે. આહાહા...! આકરું કામ છે. અને એક પરમાત્મા સ્વરૂપ છું એમાં અંતરાત્મા અને બહિરાત્મા બે પર્યાય છે. એ વિકલ્પ-રાગ છે. એક દ્રવ્યમાં ત્રણ ભેદ પાડીને ઊભા રહેવું એ રાગ છે, ધર્મ નથી. દ્રવ્ય-ગુણ ને પર્યાય ત્રણ. દ્રવ્ય જે ત્રિકાળી વસ્તુ, ગુણ એની શક્તિ-સ્વભાવ સત્ત્વ, સત્ત્વનું સત્ત્વ અને તેમાં એકાગ્રતા એવા લક્ષમાં ત્રણ ભેદ પાડવા એ પણ એક રાગ છે. આહાહા...! એ પણ ધર્મ નથી. આહાહા...! એમ ત્રણલોકના નાથ તીર્થંકર પરમાત્મા તરફ લક્ષ જાવું એ પણ ધર્મ નથી. એ શુભરાગ છે, પુણ્ય છે. હોય છે, પણ ધર્મ નહિ.

‘નિજ સ્વરૂપમાં વિશ્રાંતિ...’ આહાહા...! મહા સિદ્ધાંત આ છે. નિજ સ્વરૂપ ચિદાનંદ અખંડ ધ્રુવ ચૈતન્યરત્નાકર અખંડ આનંદકંઠ, તેમાં વિશ્રાંતિ છે. ‘એવા પરમવીતરાગ ચારિત્રમાં સ્થિત છે.’ તે વીતરાગ પરમચારિત્રમાં સ્થિત છે. આહાહા...! એકલું ચારિત્ર ન લીધું. વીતરાગ ચારિત્ર અને પરમવીતરાગ ચારિત્ર. આહાહા...! આટલા વિશેષણ વાપર્યાં છે. ‘નિજ સ્વરૂપમાં વિશ્રાંતિ છે...’ બહારની આખી દુનિયા ભૂલી જાય. વીતરાગના કહેલા શાસ્ત્ર-બાસ્ત્રના કથન ભૂલી જાય છે. આહાહા...! અને એક ભગવાનને યાદ કરી... પોતાનો ભગવાન, હોં! આ. એમાં વિશ્રાંતિ લે છે એ જ ‘પરમ વીતરાગચારિત્રમાં સ્થિત છે.’ આહાહા...! એવા પરમ વીતરાગચારિત્રમાં સ્થિત છે. આહાહા...! આ તો સાંભળવા મળવું મુશ્કેલ, સાંભળ્યું ન હોય. આહાહા...! અને કે દિ’ સાંભળે ને કે દિ’ કરે?

‘[હવે આ ૧૫૨મી ગાથાની ટીકા પૂર્ણ કરતાં ટીકાકાર મુનિરાજ શ્લોક કહે છે :]

શ્લોક-૨૬૨

(મંદાક્રાંતા)

આત્મા તિષ્ઠત્યતુલમહિમા નષ્ટદક્ષીલમોહો

યઃ સંસારોદ્ભવસુખકરં કર્મ મુક્ત્વા વિમુક્તેઃ ।

મૂલે શીલે મલવિરહિતે સોડયમાચારરાશિઃ

તં વંદેઽહં સમરસસુધાસિન્ધુરાકાશશાંકમ્ ॥૨૬૨॥

[શ્લોકાર્થ :-] દર્શનમોહ અને ચારિત્રમોહ જેના નષ્ટ થયા છે એવો જે અતુલ મહિમાવાળો આત્મા સંસારજનિત સુખના કારણભૂત કર્મને છોડીને મુક્તિનું મૂળ એવા મળરહિત ચારિત્રમાં સ્થિત છે, તે આત્મા ચારિત્રનો પુંજ છે. સમરસરૂપી સુધાના સાગરને ઉછાળવામાં પૂર્ણ ચંદ્ર સમાન તે આત્માને હું વંદું છું. ૨૬૨.

શ્લોક-૨૬૨ ઉપર પ્રવચન

શ્લોકાર્થ :- આહાહા...! ‘દર્શનમોહ અને ચારિત્રમોહ જેના નષ્ટ થયા છે...’ ચારિત્ર હોય કોને? કે જેને દર્શનમોહ પહેલો નષ્ટ થયો છે. આહાહા...! આત્માના આનંદસ્વરૂપનો જેને અનુભવ થયો હોય એને દર્શનમોહનો નાશ થયો છે. કેમકે આત્મા અતીન્દ્રિય આનંદનો કંદ છે. બધા ગુણો કરતાં આનંદનો સ્વાદ અને આનંદનો અનુભવ એ કોઈ જાત જુદી છે. આ ... આ ઝઘડા આવા. આહાહા...! જેને દર્શનમોહ એટલે? આત્મા પૂર્ણાનંદનો નાથ છે એવો અનુભવ એનાથી વિરુદ્ધ જે દર્શનમોહ, એનો જેને નાશ થયો છે. આત્મા પૂર્ણાનંદનો નાથ છે. આહાહા...! એ પરમાત્માનું ધામ છે, એ પરમાત્માની જાત છે, એનો જે અનુભવ થાય એનું નામ સમકિત, એનું નામ દર્શનમોહનો નાશ (થયો કહેવાય). અને એનામાં પછી સ્થિરતા થવી... આહાહા...! એનું નામ ચારિત્ર.

એ ‘દર્શનમોહ અને ચારિત્રમોહ જેના નષ્ટ થયા છે એવો જે અતુલ મહિમાવાળો આત્મા...’ આહાહા...! જેની તુલના કરી શકાય નહિ, પ્રભુ! આહાહા...! એ આત્માની જાતની કોની સાથે તુલના કરવી? કોની ઉપમા આપીને એને બતાવવો? આહાહા...! કોનો દષ્ટાંત દર્શને એને સમજાવવો? આહાહા...! એ તો અતુલ મહિમાવાળો આત્મા (છે). જેની તુલના નથી, જેની ઉપમા નથી. એની ઉપમા એને છે. એવો જે વીતરાગમૂર્તિ પ્રભુ આત્મા અંદર... આહાહા...! વીતરાગસ્વભાવની ખાણ છે ઈ. ‘એવો જે અતુલ મહિમાવાળો આત્મા સંસારજનિત સુખના કારણભૂત કર્મને છોડીને...’ સંસારથી ઉત્પન્ન થયેલ સુખ. આહાહા...! આ દેવના સુખ અને આ ધૂળના-પૈસાવાળાના સુખ... આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- એને સુખ તો ...

ઉત્તર :- એણે માન્યું છે ને. એ માને છે તો કહે કે ઈ સુખ (છે). એ માને છે ને? એ માને છે તો કહે સુખ. માને છે ને એ? છોકરો લાકડીનો ઘોડો લઈને રસ્તામાં બેઠો હોય અને એનો બાપ આવ્યો હોય તો એને એમ કહે કે એલા...! ઘોડો આઘો રાખ, ચાલ અંદર. એનો બાપ પણ લાકડાને ઘોડો કહે. એમ આ વીતરાગ મુનિ પણ એમ કહે છે કે તને જે સુખની કલ્પના થઈ, પ્રભુ! એને હું પણ તારી ભાષાએ સુખ કહું છું. આહાહા...! છે?

‘આત્મા સંસારજનિત સુખ...’ સંસારજનિત સુખ. એટલે કે દુઃખ. આહાહા...! લોકો તો માને છે ને? પૈસાવાળા હોય, અનુકૂળતા હોય... આહાહા...! કીધું ને? આ ‘નાઈરોબી’માં

તો લોકો લાખો રૂપિયાવાળા તો .. દેખાય. દસ લાખ ને વીસ લાખ ને પચ્ચીસ લાખ, પચાસ લાખ એવા ઢગલા, 'નાઈરોબી' હમણાં ગયા હતા ને? ૨૬ દિ' રહ્યા. સાડા ચારસો તો કરોડપતિ છે. કરોડપતિ ત્યાં ગામમાં. પંદર તો અબજપતિ છે. પાંચ, સાત, દસ લાખની તો વાતું કરવી નહિ. એવા તો કેટલાય પડ્યા છે, કહે છે. આહાહા...! બધા એમ માને કે અમે સુખી છીએ. જેમાં ઉતર્યા હતા એ મકાન પંદર લાખનું હતું. અને મોટા ગૃહસ્થ કરોડપતિ. વીસ, પચ્ચીસ, ત્રીસ લાખ રૂપિયાના કાપડની તો મોટી દુકાનો ભરેલી. મોટા વેપારી. આમ બિચારા સાધારણ માણસ. આમ કાંઈ બુદ્ધિ એવી કે ડાહ્યા કે આમ મગજવાળા (નહિ), છોકરા ડોશિયાર હતા. એનો બાપ સાધારણ. પણ મેં કીધું આ બધી હોળી છે, બાપા! આ તો દુઃખના બધા દહાડા જાય છે. આહાહા...! આ સુખમાં જઈએ છીએ એમ નથી.

એ 'સંસારજનિત સુખના કારણભૂત કર્મને છોડીને...' આહાહા...! એટલે પુણ્ય અને પાપ બેયને છોડીને... આહાહા...! 'મુક્તિનું મૂળ...' મોક્ષનું મૂળ 'એવા મળરહિત ચારિત્રમાં સ્થિત છે...' આહાહા...! મોક્ષનું મૂળ એવું જે ચારિત્ર. આહાહા...! જોયું! મોક્ષનું મૂળ ચારિત્ર કહ્યું. મોક્ષનું મૂળ 'એવા મળરહિત ચારિત્રમાં સ્થિત છે,...' જેને વિકલ્પ પણ નથી. નિર્વિકલ્પ આનંદમાં અંદર મશગુલ થઈ ગયા છે. જેને સંસાર છે કે નહિ એ ખબર પણ નથી. અતીન્દ્રિય આનંદમાં મસ્ત થઈ ગયા છે. આહાહા...! 'તે આત્મા મળરહિત ચારિત્રમાં સ્થિત છે,...' આહાહા...! એ પુણ્ય અને પાપના ભાવ મેલ છે. આહાહા...! જેમ નાકનો ગુંગો છે એમ એ ગુંગાનો મેલ છે. એ શુભ-અશુભ, દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, પૂજા એ બધો મેલ છે. આહાહા...! એ સંસારજનિત કલ્પેલું-માનેલું સુખ છે. એને છોડીને... આહાહા...!

'મુક્તિનું મૂળ એવા મળરહિત ચારિત્રમાં સ્થિત છે, તે આત્મા ચારિત્રનો પુંજ છે.' આહાહા...! પાંચમે આરે પણ સંતોએ આવી વાતું કરી. આહાહા...! આ તો હજાર વર્ષ પહેલાની વાત છે. એ વખતે તો સાચા મુનિઓ હતા. મુનિઓ સાચા હતા. આહાહા...! અત્યારે તો મુનિપણું કહેવું કોને એ હજી સાંભળવામાં મળે નહિ. લૂગડાવાળા તો મુનિ છે જ નહિ, પણ લૂગડા વિનાના નાગા પણ મુનિ નથી. એ ક્રિયાકાંડમાં મશગુલ છે. આહાહા...! શુભ અને અશુભભાવ. અશુભ છોડીને બહુ તો શુભમાં આવે. એ તો સંસાર છે. શુભભાવમાં ઘોર સંસાર છે. આહાહા...! શુભભાવને આમાં ઘોર સંસાર કહ્યો છે. આહાહા...! અતીન્દ્રિય આનંદસ્વરૂપ પ્રભુ, એનાથી વિરુદ્ધ ભાવ, શુભને જ્યાં આગળ... આહાહા...! દુઃખરૂપ કહ્યું છે ત્યાં અશુભભાવની શું વાતું કરવી? એ તો દુઃખની જાત જ છે. આહાહા...!

બેયના 'મળરહિત ચારિત્રમાં સ્થિત છે, તે આત્મા ચારિત્રનો પુંજ છે. સમરસરૂપી...' આહાહા...! કેવો છે મુનિ? કેવો છે ચારિત્રવંત? આહાહા...! 'સમરસરૂપી સુધાના સાગરને ઉછાળવામાં પૂર્ણ ચંદ્ર સમાન...' જેમ પૂનમનો ચંદ્ર થાય અને દરિયો ઉછળે છે. ભરતી આવે ને ભરતી? પૂનમના ચંદ્રમાં દરિયામાં ભરતી આવે એવો નિયમ છે. ચંદ્રને અને

દરિયાને એવો સંબંધ છે. ચંદ્ર જ્યાં પૂર્ણ થાય ત્યાં ભરતી પૂરી આવે છે. આહાહા...! એમ 'સમતારૂપી સુધાના સાગરને ઉછાળવામાં પૂર્ણ ચંદ્ર સમાન...' એ ચારિત્રવંત અંતરમાં સ્થિર જામી ગયો છે. એ આનંદને... આહાહા...! સુધા એટલે અમૃતનો સાગર. મુનિને ભાષા થોડી પડે છે. એ અમૃતના સાગરને ઉછાળવામાં પૂર્ણ ચંદ્ર સમાન (છે). જેમ પૂર્ણ ચંદ્રમા ઊગે અને દરિયો ઉછળે એમ અંદર આત્મામાં સ્થિર થતાં અતીન્દ્રિય આનંદ ઊછળે, અમૃત ઊછળે. આહાહા...! આ ચારિત્ર. આવું સાંભળ્યું પણ નહોતું અને બધી બહારની ક્રિયા-ક્રિયાને (ચારિત્ર માન્યું હતું). આહાહા...!

અમૃતના સાગરને ઉછાળવામાં... આહાહા...! શક્તિરૂપે છે એને પ્રગટ કરવામાં 'પૂર્ણ ચંદ્ર સમાન તે આત્માને હું વંદું છું.' મુનિરાજ કહે છે કે આવા આત્માને હું વંદું છું. આહાહા...! ધન્ય અવતાર! જેણે અમૃતના સાગર અંદરથી ઉછાળ્યા, અમૃતનો દરિયો ભર્યો છે. પ્રભુ તો અમૃતનો સાગર છે. બાળકથી માંડીને આબાળગોપાળ સૌને. આહાહા...! આવ્યું છે ને આપણે, નહિ? ૧૭-૧૮મી ગાથામાં. આબાળ-ગોપાળ. બાળકથી વૃદ્ધને બધાને ભગવાન પરમાત્મા પ્રાપ્ત થાવ. આહાહા...! એ દોષ ન રહો. આહાહા...! બધા આઠ કર્મનો નાશ કરીને સુખી થાવ. એમ ભાવના ભાવે છે. પોતાની ભાવના છે તે બીજાની પણ ભાવના (ભાવે છે). કોઈ દુઃખી થાવ, કોઈ વિરોધ કરનારા પણ વિરોધ કરીને દુઃખી થાવ (એમ નથી ભાવતા). પ્રભુ! તમે વિરોધને ટાળી સુખી થાવ. આહાહા...!

આનંદની સુધા ઉછળે છે, કહે છે. જોયું! 'સુધાના સાગરને ઉછાળવામાં...' ચારિત્ર. સ્વરૂપમાં રમણતા, રાગરહિત સ્થિરતા. એ સુધાના સાગર, અમૃતના સાગરને 'ઉછાળવામાં પૂર્ણ ચંદ્ર સમાન...' આહાહા...! ચારિત્ર આને કહેવું એવું સાંભળ્યું પણ ન હોય. આખી જિંદગી આમ ને આમ બહારની ક્રિયાકાંડ (કરી), લુગડા ફેરવ્યા ને.. આહાહા...! અહીં તો લુગડાવાળાને તો મુનિ માનતા નથી. લુગડાવાળા છે એને મુનિ માને એ તો નિગોદગામી છે. પણ લુગડા કાઢીને નગ્ન ફરે પણ એને જો આવું આત્મભાન નથી... આહાહા...! એ અમૃતના સાગરને અંતરથી ઉછાળતા નથી. અને રાગ ને દ્વેષની ક્રિયામાં પડ્યા છે એ દુઃખી છે. આહાહા...! પ્રભુ! એ આત્માને દુઃખ થાય છે. એને દુઃખ થાય છે. એવી કોઈની ભાવના હોય કે તે દુઃખી થાય? આહાહા...! ભાષા તો કેવી!

અમૃતના સાગરને 'ઉછાળવામાં પૂર્ણ ચંદ્ર સમાન...' ચારિત્ર છે. ચારિત્ર પોતાને માટે આ છે અને બીજાને માટે પણ આ છે. આહાહા...! ચારિત્ર તો એને કહીએ કે જે આનંદના સાગરમાં તરે. ઢોર જેમ લીલા (ઘાસને) ચરે છે એમ આત્માના આનંદને અંદર ચરે છે, અનુભવે છે અને આનંદને ઉછાળે છે. જે આનંદ શક્તિમાં છે એને પર્યાયમાં ભરતીમાં લાવે છે. જે સમૃદ્ધ અંદર ભરેલો છે એ ભરતીમાં બહાર આવે. ભરતી આવે છે ને? એમ અમૃતનો સાગર નાથ! આહાહા...! એને ઉછાળવામાં, ભરતી લાવવામાં ચારિત્રવંત સમર્થ છે.

આહાહા...! આવું ચારિત્ર! આ તો એક બાયડી, છોકરા જ્યાં છોકરા અને દુકાન છોડી, લુગડા ફેરવે ત્યાં થઈ ગયા સાધુ. આહાહા...! પ્રભુ! માર્ગ જુદો છે, ભાઈ! એ સ્થિતિમાં દુઃખ થશે. એ માર્ગની રીત નથી, એ માર્ગનો પ્રકાર નથી. એ માર્ગનું સ્વરૂપ એમ નથી. આહાહા...! માર્ગનું આ સ્વરૂપ છે. અતીન્દ્રિય આનંદનું ધામ, એમાં વસી જા, વિશ્રામ લે. આહાહા...!

જેમ થાકેલો માણસ ઘરમાં આવીને પછી થાક ઉતારે છે નિરાંતે, એમ પુણ્ય અને પાપનો સંસારનો થાક ઉતારીને અંતરના ઘરમાં જા. ત્યાં વિશ્રામ કર. તારો થાક ઉતરી જશે. સંસારના થાકનું દુઃખ નીકળી જશે. આહાહા...! શું આચાર્યે શબ્દ મૂક્યો છે! 'પદ્મપ્રભમલધારિદેવ' મુનિ છે.

'સુધાના સાગરને ઉછાળવામાં પૂર્ણ ચંદ્ર સમાન તે આત્માને હું વંદું છું.' આહાહા...! મુનિરાજ કહે છે કે તે આત્માને હું વંદું છું. આહાહા...! અમૃતનો દરિયો ભર્યો છે, ભગવાન! જેમાં શુભાશુભ ભાવરૂપી ઝેરનો અંશ નથી. એ ઝેર છે, અમૃતથી વિરુદ્ધ. આહાહા...! એવા અમૃતના સાગરને ઉછાળવામાં જેણે સ્વરૂપમાં સ્થિરતા કરી છે તે ચંદ્રમા સમાન છે. આહાહા...! આવી વાત છે. આવી કથા! એકેન્દ્રિયાના જીવની દયા પાળવી, ફલાણું આ કરવું, ઢીકણું આ કરવું. પણ બાપુ! કોણ પાળી શકે છે? પરની દયા પાળે છે કોણ? પર પદાર્થને અડી શકતો નથી પછી પાળે છે કોણ? પરદ્રવ્યને અડી શકતો નથી, સ્પર્શી શકતો નથી. સ્પર્શી શકતો નથી તો દયા પાળે કોણ? 'શાંતિભાઈ'! આહાહા...! દયા પાળો.. દયા પાળો... દયા પાળો... શેની દયા કરવી પણ? દયા તો આ. આહાહા...!

અતીન્દ્રિય આનંદનો સાગર ભર્યો છે. એને સ્વરૂપમાં સ્થિરતા વડે કરીને ઉછાળવો, બહાર લાવવો એનું નામ આત્મ-દયા છે, એનું નામ અહિંસા છે. આહાહા...! રાગની ક્રિયા એ સ્વરૂપની હિંસા છે. આહાહા...! મહાવ્રતના પરિણામ પણ હિંસા છે. અરે..રે...! કેમ બેસે? કોઈ દિ' સાંભળ્યું ન હોય, નવરાશ ન મળે. છેલ્લી લીટી.

'સમરસરૂપી સુધાના સાગરને...' એમ છે ને? સમતારૂપી અમૃતનો સાગર, ભગવાન આ આત્મા. સમતારૂપી અમૃતનો સાગર. આહાહા...! સમરસરૂપી, વીતરાગરૂપી અમૃતનો સાગર. વીતરાગી અમૃતનો સાગર ભરેલો છે. ભગવાન તો વીતરાગી અમૃતનો સાગર ભરેલો છે. એને ઉછાળવામાં... આહાહા...! એ ભરેલાને બહારમાં ઉછાળવામાં, પર્યાયમાં લાવવામાં... આહાહા...! 'પૂર્ણ ચંદ્ર સમાન...' છે. સ્વરૂપમાં સ્થિરતારૂપી ચારિત્ર.. આહાહા...! એ તો મહા અમૃતને ઉછાળવામાં ચંદ્ર સમાન છે. 'તે આત્માને...' એવા આત્માને. મુનિરાજ પોતે કહે છે 'હું વંદું છું.' એને હું વંદન કરું છું. આહાહા...! પોતે પણ મુનિ છે. સાચા મુનિ છે. અમૃતના સાગર ઉછાળ્યા છે. પણ જેણે ઉછાળ્યા છે એને પણ હું વંદન કરું છું. આહાહા...! એ મારી નાતનો, મારી જાતનો છે. આહાહા...! કહો, આવા શબ્દો ત્યાં કોઈ દિ' સાંભળ્યા

હતા? આહાહા..!

ચારિત્ર કોને કહેવું? કે વીતરાગી અમૃતના સાગરને ઉછાળવામાં જે સ્થિરતા ચંદ્ર સમાન છે તેને ચારિત્ર કહેવું. આહાહા..! સમજાય છે કાંઈ? એમ આવ્યું ને? ‘સમરસરૂપી સુધાના..’ વીતરાગસ્વરૂપી ભગવાન છે. આત્મા તો વીતરાગી સ્વરૂપ (છે). વીતરાગ શક્તિ સ્વભાવ જેનો વીતરાગ જ છે. એ પ્રગટ કરવાને ઉછાળવામાં એ અંતરની સ્થિરતારૂપી ચારિત્ર, એ પ્રગટ કરવામાં એ સાધન છે, બીજું કોઈ સાધન નથી. આહાહા..! આ દયા પાળવી, વ્રત કરવા, અપવાસ કરવા એ સાધન નથી. આહાહા..! દ્વિગંબર સંતોની વાણી ક્યાંય છે નહિ. આહાહા..! શ્વેતાંબરમાં આવી વાણી નીકળે નહિ. એના ૩૨ સૂત્ર, ભગવતી(સૂત્ર) સત્તર વાર વાંચ્યું છે. સોળ હજાર શ્લોક અને એક લાખની ટીકા. આ વાત એમાં ક્યાંય નથી. આહાહા..! આ શબ્દ તો જુઓ!

વીતરાગી અમૃતસ્વરૂપ તે સાગર, વીતરાગી અમૃતનો સાગર પ્રભુ, એને પર્યાયમાં ઉછાળવામાં, લાવવામાં, સ્વરૂપમાં સ્થિરતા વીતરાગી ચારિત્ર (થવામાં) તે ચંદ્ર સમાન છે. આહાહા..! શબ્દ તે શબ્દ છે. ગજબ કર્યો છે. ત્યાં ચિહ્ન કર્યું છે. તે દ્વિ’ વાંચતા. એ ઉપર એટલા માટે ચિહ્ન કર્યું છે. કેટલું સમાડ્યું છે આમાં! સમરસરૂપી. સમરસ એટલે વીતરાગરૂપી. આહાહા..! વીતરાગી અમૃત, એનો સાગર, એને બહાર લાવવામાં. આહાહા..! શક્તિ અને સ્વભાવમાંથી પર્યાયમાં લાવવામાં પૂર્ણ ચંદ્ર સમાન, પૂર્ણ ચંદ્ર સમાન. પૂનમનો પૂર્ણ ચંદ્રમાં હોય અને જેમ દરિયો ઉછળે છે... આહાહા..! એક લીટીમાં ગમે તેટલું કહો પણ કાંઈ પાર પડે એવું નથી. એવી એક લીટી છે. આહાહા..! આ તો મુનિરાજનો શ્લોક છે. આ મૂળ પાઠ નથી. આ તો મુનિરાજનો પોતાનો છે. ઓહોહો..! ૧૫૨ (ગાથા પૂરી) થઈ.

ગાથા-૧૫૩

વયણમયં પઢિકમણં વયણમયં પચ્ચખાણ ણિયમં ચ ।

આલોચણ વયણમયં તં સવ્વં જાણ સજ્ઞાયં ।।૧૫૩ ।।

વચનમયં પ્રતિક્રમણં વચનમયં પ્રત્યાખ્યાનં નિયમશ્ચ ।

આલોચનં વચનમયં તત્સર્વં જાનીહિ સ્વાધ્યાયમ્ ।।૧૫૩ ।।

સકલવાગ્વિષયવ્યાપારનિરાસોઽયમ્ ।

પાક્ષિકાદિપ્રતિક્રમણક્રિયાકારણં નિર્યાપકાચાર્યમુખોદ્ગતં સમસ્તપાપક્ષયહેતુભૂતં દ્રવ્યશ્રુતમખિલં વાગ્વર્ગણાયોગ્યપુદ્ગલદ્રવ્યાત્મકત્વાન્ન ગ્રાહ્યં ભવતિ, પ્રત્યાખ્યાન નિયમાલોચનાશ્ચ । પૌદ્ગલિકવચનમયત્વાતસર્વં સ્વાધ્યાયમિતિ રે શિષ્ય ત્વં જાનીહિ ઇતિ ।

રે! વચનમય પ્રતિક્રમણ, નિયમો, વચનમય પચખાણ જે,
જે વચનમય આલોચના, સઘળુંય તે સ્વાધ્યાય છે. ૧૫૩.

અન્વયાર્થ :- [વચનમય પ્રતિક્રમણ] વચનમય પ્રતિક્રમણ, [વચનમય પ્રત્યાખ્યાન] વચનમય પ્રત્યાખ્યાન, [નિયમ :] (વચનમય) નિયમ [ચ] અને [વચનમય આલોચન] વચનમય આલોચના- [તત્ સર્વ] એ બધું [સ્વાધ્યાયમ્] (પ્રશસ્ત અધ્યવસાયરૂપ) સ્વાધ્યાય [જાનીહિ] જાણ.

ટીકા :- આ, સમસ્ત વચનસંબંધી વ્યાપારનો નિરાસ (નિરાકરણ, ખંડન) છે.

પાક્ષિક આદિ પ્રતિક્રમણક્રિયાનું કારણ એવું જે નિર્યાપક આચાર્યના મુખથી નીકળેલું, સમસ્ત પાપક્ષયના હેતુભૂત, સઘળું દ્રવ્યશ્રુત તે વચનવર્ગણાયોગ્ય પુદ્ગલદ્રવ્યાત્મક હોવાથી ગ્રાહ્ય નથી. પ્રત્યાખ્યાન, નિયમ અને આલોચના પણ (પુદ્ગલદ્રવ્યાત્મક હોવાથી) ગ્રહણ કરવાયોગ્ય નથી. તે બધું પૌદ્ગલિક વચનમય હોવાથી સ્વાધ્યાય છે એમ હે શિષ્ય! તું જાણ.

ગાથા-૧૫૩ ઉપર પ્રવચન

ગાથા-૧૫૩.

વચનમય પલિકમણ વચનમય પચ્ચખાણ ગિયમં ચ ।
આલોચણ વચનમયં તં સર્વં જાણ સજ્ઞાયં । ૧૫૩ ।।
રે! વચનમય પ્રતિક્રમણ, નિયમો, વચનમય પચખાણ જે,
જે વચનમય આલોચના, સઘળુંય તે સ્વાધ્યાય છે. ૧૫૩.

આહાહા...! વ્યવહાર સ્વાધ્યાય શુભભાવ છે. આહાહા...! એમાં ધર્મ નથી. એમાં પ્રભુનો અમૃત સાગર ઉછળે એવી તાકાત એમાં નથી. આવી સજ્ઞાયમાં... આહાહા...!

‘આ, સમસ્ત વચનસંબંધી વ્યાપારનો નિરાસ (નિરાકરણ, ખંડન) છે.’ છે ને? આહાહા...!

રે! વચનમય પ્રતિક્રમણ, નિયમો, વચનમય પચખાણ જે,
જે વચનમય આલોચના, સઘળુંય તે સ્વાધ્યાય છે. ૧૫૩.

સ્વાધ્યાયનો અર્થ શુભભાવ. સ્વ-અધ્યાય નહિ. આહાહા...! ‘આ સમસ્ત વચનસંબંધી વ્યાપારનો નિરાસ (નિરાકરણ, ખંડન) છે.’ ‘પાક્ષિક આદિ પ્રતિક્રમણક્રિયાનું કારણ એવું જે નિર્યાપક આચાર્યના મુખથી નીકળેલું...’ બનાવેલું. આહાહા...! ‘સમસ્ત પાપક્ષયના હેતુભૂત,...’ શુભભાવ છે ને? શુભભાવથી પાપનો ક્ષય એનું કારણ છે, ધર્મ નહિ. આહાહા...! આ સ્વાધ્યાય શુભભાવ પાપનું-અશુભનું, ક્ષયનું કારણ છે. એ પણ અહીં તો ક્ષયના હેતુભૂત કીધું છે. આહાહા...! નિશ્ચય સહિત છે ને? નિશ્ચયના આનંદના અનુભવની ભૂમિકામાં જે વચનમય

આવી દશા હોય એ પાપના ક્ષયભૂત છે. એકલા સમ્યગ્દર્શન વિના, એકલા આત્માના અનુભવ વિનાની વાત નથી. આહાહા...! આત્માની અનુભૂતિ, અનુભવ, આનંદના સ્વાદ સહિત આવો જે શુભભાવ હોય... આહાહા...! પાપના ક્ષયના હેતુભૂત એને કહ્યો છે. પુણ્ય અને પાપ બેયનો ક્ષય નહિ. આહાહા...! છે?

‘પાક્ષિક આદિ પ્રતિક્રમણક્રિયાનું કારણ એવું જે નિર્યાપક આચાર્ય...’ સંતો, સાચા મુનિ, એમણે ‘આચાર્યના મુખથી નીકળેલું...’ બનાવેલું, ‘એ સમસ્ત પાપક્ષયના હેતુભૂત...’ છે. એ પ્રતિક્રમણ શબ્દોથી છે એમાં વિકલ્પ છે. એ શુભ વિકલ્પથી પાપનો ક્ષય છે. નિશ્ચય છે એને. જેને નિશ્ચય નથી એને તો પાપનો ક્ષય (હેતુ નથી), એ તો પાપબંધન છે. આહાહા...! જેને આત્માનું ભાન અને અનુભવ છે, એને આ પાપક્ષયનો હેતુભૂત નિમિત્ત છે. આહાહા...!

‘સઘર્ષુ દ્રવ્યશ્રુત તે વચનવર્ગણાયોગ્ય..’ આહાહા...! કહેતા જરીયે દુનિયાની દરકાર નથી કે આ હું જે બહાર પાડું છું તો મુનિ તરીકે કોઈ નિંદા કરશે કે આ શું આવી માંડી છે? બાપુ! પ્રભુનો માર્ગ આ છે, ભાઈ! આહાહા...! આત્માના દષ્ટિના અનુભવ સહિત આવો જે ભાવ છે તે પાપના ક્ષયભૂત છે. પુણ્યબંધનું કારણ છે, ધર્મ નહિ. આહાહા...! ‘સઘર્ષુ દ્રવ્યશ્રુત...’ આહાહા...! બધું દ્રવ્યશ્રુત. આહાહા...! અગિયાર અંગ અને બધું દ્રવ્યશ્રુત ભર્યું હોય. ભલે કહે છે હો. ‘દ્રવ્યશ્રુત તે વચનવર્ગણાયોગ્ય પુદ્ગલદ્રવ્યાત્મક હોવાથી ગ્રાહ્ય નથી.’ એ દ્રવ્યશ્રુત ગ્રાહ્ય નથી. આહાહા...! અંદર જે ભાવ છે એ શુભ છે અને આ વચનવર્ગણાયોગ્ય જે છે એ તો ગ્રાહ્ય છે જ નહિ. આહાહા...! એ તો પુદ્ગલની પર્યાય છે. દ્રવ્યશ્રુત તો પુદ્ગલની પર્યાય છે. આહાહા...!

‘દ્રવ્યશ્રુત તે વચનવર્ગણાયોગ્ય પુદ્ગલદ્રવ્યાત્મક હોવાથી ગ્રાહ્ય નથી.’ આહાહા...! એક બાજુ એમ કહે કે શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવો, આગમ અભ્યાસ કરવો. એ બિલકુલ ઠોઠ નિશાળીયા હોય એને કીધું છે. પણ જેને કહે છે કે આત્મજ્ઞાન થયું છે એને આવા વચનવર્ગણા દ્રવ્યશ્રુત... આહાહા...! ગ્રાહ્ય નથી. આહાહા...! આવી વાત છે. ‘દ્રવ્યશ્રુત તે વચનવર્ગણાયોગ્ય પુદ્ગલદ્રવ્યાત્મક હોવાથી ગ્રાહ્ય નથી.’ આહાહા...! પહેલા જે પાપના હેતુભૂત (કહ્યું) હતું એ તો ભાવ, એ તો શુભભાવ. અને આ દ્રવ્યશ્રુત છે એ તો ગ્રાહ્ય જ નથી. આહાહા...! શું કહ્યું? પહેલા દ્રવ્યશ્રુત જ્યારે ગ્રાહ્ય નથી કહ્યું એ કાંઈ પાપના ક્ષય હેતુભૂત નથી. આહાહા...! અંદરમાં સમક્રિત સહિત, આત્મજ્ઞાનસહિત શુભભાવ થયો એને શુભભાવ પાપના ક્ષયભૂત છે. અને વચનવર્ગણાયોગ્ય દ્રવ્યશ્રુત એ તો ગ્રાહ્ય નથી. આહાહા...! ત્રણ પ્રકાર થયા. દ્રવ્યશ્રુતની વચનવર્ગણા શબ્દ છે એ ગ્રાહ્ય નથી. તેમાં જરી ભાવ શુભ થાય તે પાપના ક્ષયભૂત છે અને તે કોને? કે જેને પાપ અને શબ્દવર્ગણાથી ભિન્ન આત્માનો અનુભવ છે તેને. આહાહા...! આવી વાત! ૫૦-૫૦, ૬૦-૬૦ વર્ષ કાઢ્યા હોય. એમાંથી પછી નવું... આહાહા...! વાત નવી છે, બાપુ! સાંભળવામાં આવ્યું નથી. સાંભળવામાં મળતું નથી.

અહીં આચાર્ય કહે છે, ‘સઘળું દ્રવ્યશ્રુત તે વચનવર્ગજ્ઞાયોગ્ય પુદ્ગલદ્રવ્યાત્મક હોવાથી ગ્રાહ્ય નથી. પ્રત્યાખ્યાન, નિયમ અને આલોચના પણ (પુદ્ગલદ્રવ્યાત્મક હોવાથી)...’ આહાહા..! વાણી દ્વારા જેટલું પડિક્કમણું અને આલોચના બોલાય એ ગ્રાહ્ય નથી. આહાહા..! માથું ફરી જાય એવું છે. છે? ‘પ્રત્યાખ્યાન, નિયમ અને આલોચના પણ...’ દ્રવ્યશ્રુત તો કીધું હતું. આ પણ (પુદ્ગલદ્રવ્યાત્મક હોવાથી) ગ્રહણ કરવાયોગ્ય નથી. તે બધું પૌદ્ગલિક વચનમય હોવાથી સ્વાધ્યાય છે...’ શુભભાવ છે. ‘એમ હે શિષ્ય! તું જાણ.’ હે શિષ્ય! આમ જાણ. એને તું ધર્મ જાણ અને એનાથી ધર્મ થાય, એનાથી સંવર અને નિર્જરા થઈ જાય એવું કાંઈ છે નહિ. વિશેષ કહેશે... (શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)